אי למ"ד יש זיקה. תר"י תע"ג דלמ"ד יש זיקה לכה למיגזר ליבם אחר מלינה משום דלמא אתי ליבם בריאה כדמשמע בפרק ד' אחין (לקמן דף כז: ופס) גבי רבי יוחנן דאמר אחיות אינו יודע מי שנפל מ"מ ליכה למימר דליתלן חד ולי"בם חד כיון דכל אחת נתפרה שעה אחת אסורה עולמית אפילו דאשונה דלית ליה יבמה שהותרה ונתפרה וחזרה והותרה מחזור להתירה אלא לר' יוחנן לכך הוצרך לומר אחיות אינו יודע מי שנפל ולמ"ד אין זיקה אף על גב דלרב דאמר אין זיקה ליה לקמן כיון שנתפרה שעה וכו' מ"מ גזרינן דלא ליתלן חד ולי"בם חד אטו דלמא מייבם בריאה דכיון דאין זיקה אתי למטעי ולי"בם בריאה דהא לא מסקי אינשי אדעתייהו דלמא מית אחיך אבל הכא כל חד וחד אמרינן אימא דידיה מתרמיא ליה וליכא למיגזר דלמא מייבם בריאה דאפילו מייבם בריאה אימא דידיה אתרמי ליה וכי מייבם שפיר עבד ומשום מ"ד אין זיקה צריך לומר כל כך:

וספק חלוצה לא גזרו בהו רבנן. הקשה הר"ר משה בר' יעקב מפיה"ס דאמר בהחולץ (לקמן דף לי:) מת כתוב ל' יום אם אשת ישראל היא חולצת ואם אשת כהן היא אינה חולצת ומה לא תחלוץ כיון דספק חלוצה מותרת לכהן וי"ל דהתם שחולצת לאחר נשואין יאמרו קטן רבנן במילתא דנפל הוה ולכך הוצרכו חלוצה ואתי למיסרי חלוצה לכהן אבל הכא כל אחד כשכותב אמרי' קים ליה להאי דלאו חלוצה היא ולכך כנסה[ג]: **או** אינו אלא לשם. ויהא כולה קרא כפשטיה ולא נדרוש מכוור דמלוה בגדול ליבם אלא ה"ק והיה הבכור פי' הראשון שתלד היבמה יקרא שמו בשם המת ויליף בג"ש דלאו שם ממש קאמר אלא לנחלה וכיון דלנחלה קאמר ליכא לאוקומי קרא אלא ביבם דאי על הבכור שתלד היבמה קאמר קרא שיקום על שם המת לנחלה שאותו בכור יירש את המת דאם כן יקום על שם אחי אביו מיבעי ליה דהשתא לא שייך למימר דה"ק אמרו ליה ליבם כדקאמ' בסמוך: **ה"ג ואם לא רצה הולכין אצל אחיו** הקטן. פי' אצל קטן ממנו לא רצה הולכים אצל אחיו פירוש שאר פשוטין קטנים ממנו לא רצו מחזרין אצל גדול ויש ספרים דלא גרסי אלא הולכין אצל קטן ומו לא ולריך לומר דמשמע דקטן ממנו קאמר מדלא נקט ליצאת דמתני' דהתולץ (לקמן דף לט.) מהלכין על כל המין: למאי הקטן לא רצה חוזרין אצל גדול בבכור מה בכור בבורתו גרמה לו אף גדול גדולתו גרמה לו ואימא כי מייבם בכור לישקול נחלה כי מייבם פשוט לא לישקול נחלה אמר קרא יקום על שם אחיו והרי קם ואלא בכור דקרייה רחמנא למאי

התם אי למ"ד יש זיקה יש זיקה ואי למ"ד [ו]אסור לבטל מצות יבמין אסור לבטל מצות יבמין הכא כל חד וחד אימור דידיה קא מתרמיא ליה: קדמו וכנסו אין מוציאין כו': תני שילא [א]ואפי' שניהם כהנים מ"ט [ב]חלוצה דרבנן היא וספק חלוצה לא גזרו בהו רבנן וחלוצה דרבנן היא והתניא [ג]גרושה אין לי אלא גרושה חלוצה מנין ת"ל ואשה מדרבנן הוא וקרא אסמכתא בעלמא הוא: **מתני'** [ד]מצות בגדול ליבם [ה]ואם קדם הקטן זכה: **גמ'** ת"ר [ז]והיה הבכור מיכן שמצות בגדול ליבם אשר תלד [ח]פרט לאילונית שאין יולדת יקום על שם אחיו לנחלה אתה אומר [ט]לנחלה או אינו אלא לשם יוסף קורין אותו יוסף יוחנן קורין אותו יוחנן נאמר כאן יקום על שם אחיו ונאמר להלן [י]על שם אחיהם יקראו בנחלתם מה שם האמור להלן נחלה אף שם האמור כאן לנחלה ולא ימחה שמו [יא]פרט לסרים ששמו מחוי אמר רבא אע"ג דבכל התורה כולה [יב]אין מקרא יוצא מידי פשוטו הכא אתאי גזרה שוה אפיקתיה מפשטיה לגמרי ואי לאו גזרה שוה הוה אמינא שם שם ממש למאן קמזהר רחמנא ליבם יקום על שם אחיך מיבעי ליה אי לבי דינא יקום על שם אחי אביו מיבעי ליה ודלמא הכי קאמר להו רחמנא לבית דין אמרו ליה ליבם יקום על שם אחיו אלא אתאי גזרה שוה אפיקתיה לגמרי השתא דאמרת קרא בגדול כתיב אימא בכור ליבם פשוט לא ליבם א"כ אשת אחיו שלא היה בעולמו דמיעט רחמנא למה לי [יג]פריך רב אחא ואימא למעוטי בוכ"א דאמא ההוא לא מצית אמרת [יד]דיבום בנחלה תלה רחמנא [טו]ונחלה מן האב ולא מן האם ואימא כי איכא בכור תתקיים מצות יבום כי ליכא בכור לא תתקיים מצות יבום אמר קרא ומת אחד מהם מי לא עסקינן דמית בכור ואמר רחמנא ליבם קטן ואימא דמית קטן ואמר רחמנא ליבם בכור הא מיעט רחמנא אשת אחיו שלא היה בעולמו ואימא כי ליכא בכור קדם קטן זכה ואי איכא בכור קדם קטן לא זכה אמר קרא [טז]כי ישבו אחים יחדו הוקשה ישיבת אחים זה לזה ואימא כי איכא בכור ליהדר אגדול כי ליכא בכור אין חוזרין אצל גדול אלמה תני אביי קשישא [יז]מצות בגדול ליבם לא רצה הולכים אצל אחיו הקטן לא רצה חוזרין אצל גדול בבכור מה בכור בבורתו גרמה לו אף גדול גדולתו גרמה לו ואימא כי מייבם בכור לישקול נחלה כי מייבם פשוט לא לישקול נחלה אמר קרא יקום על שם אחיו והרי קם ואלא בכור דקרייה רחמנא למאי

ומי למ"ד. טעמא משום דאסור לבטל מצות יבמין ומי מייבם האי מצות דלמא מית אחיך קודם שייבם ותצא אחותה משום אחות אשה וגמצא מצות יבמין בטלה על ידיו מיבום ומחליצה הרי נאסרה [יח]משום כך וכיון שנאסרה שעה אחת מ"מ חולץ חד לחבלה ואצלה האי השניה עומדת היא באיסור אשת אח אלא גרלית ליבום מתחלה [יט] אבל הכא זו שנאסרה משום אחות זקוקה לאו יבמה היתה וכי פקע איסור אחות זקוקה בחלילת אחותה הרי זו מותרת ועומדת דלאו אשת אח היא הלכך מספיקא לא מפקינן לה דאימר כל חד וחד דידיה אתרמיא ליה: **ואפילו שניהם כהנים.** וחד מנייהו ודאי חלוצה נמיא דהא ארוסת הנגרי חלוצה היא מאחד משני אחיו כדקתני קדמו שניים ומלו: **חלוצה.** לאסורה לכהן: **מדרבנן הוא.** והכא דלכל חד איכא אלא ספק דשמא זה ייבם את יבמתו גמורה לא גזור רבנן לאפוקה מספק: **גרושה.** מאיסה לא יקחו: **מכאן שמצות בגדול.** הכי דריש ולקחה לו לאשה ויבמה והיה הבכור המייבם יהיה הבכור: **אשר תלד.** ואותה יבמה תהא ראויה לילד פרט לאילונית: **יקום.** היבם על שם אחיו לנחול נחלתו ולא יחלקו אחיו עמו: **אתה אומר לנחלה.** והאי יקום דיבם משמעי: **או אינו.** אלא בבן שיולד לו משמעי שאם היה שם המת יוסי קורין לזה יוסי: **אין מקרא יוצא מידי פשוטו.** ואע"ג דדרשינן ליה לדרשא מידי פשוטו מיהו לא נפיק לגמרי: **ואפיקתיה לגמרי.** שאין לריך לקרות לבנו בשם אחיו המת. והכי גמר לה מרבינו: ופרכינן **ואי לאו גזרה שוה הוה אמינא שם ממש.** בתמיה: **ליבם.** קאמר רחמנא בן הנולד לך יקום על שם אחיך מיבעי ליה: **ואי לבי דין.** מודע רחמנא מצות קריית שם הבן: **יקום על שם אחי אביו מיבעי ליה.** אלא ודאי ביבם גופיה משמעי קרא ובית דין קאמר רחמנא שיקום היבם על שם אחיו המת בנחלה: **אמרו לו ליבם.** שיקום בנו על שם אחיו דכל מצות יבום קא מודע קרא לב"ד וקאמר להו להזהיר יבמה לבא עליה והבן אשר תלד לו יקיימנו ע"ש אחיו: **אימא בכור.** דוקא קאמר קרא אבל פשוט לא ליבם לגמרי בין איכא בכור בין ליכא בכור: **אם כן.** דפשוט לאו בר יבום הוא למה לי דמיעט רחמנא אשת אחיו אלא היה בעולמו ואחיו מאביו ולהכי אצטריך למעוטי: **בנחלה אלה רחמנא.** וממילא בכור הבוטל פי שניים הוא דמייבם אבל בכור לאם לא ומדמעטיה שמע מיניה בכור דקרא לאו דוקא אלא גדול האחים: **ואימא כי איכא בכור כו'.** כלומר דלמא בעולם בכור דוקא והכי קאמר רחמנא אי איכא בכור קמך תתקיים מצות יבום או בבכור או בפשוט דנפקא לן מדאימעיט אשת אחיו אלא היה בעולמו וכי ליכא בכור לא תתקיים ופטורה לגמרי מן הפשוט: **ומת אחד מהם.** משמע שלא היו שם אלא שניים ומת אחד מהן: **מי לא עסקינן.** כלומר מי לא משמעמע ממי מקרא דמת בכור וקאמר רחמנא ליבם פשוט: **ואימא.** על כרחך קרא דחיק ומתוקם בגון דמית בפשוט וקאמר רחמנא ליבם בכור דהא כתיב והיה הבכור: **הא מיעט רחמנא וכו'.** דהכא נבי תרי אחים כתיב מיעוט אשת אחיו שלא היה בעולמו אלמא דמית גדול משמע ותו ליכא בכור [כ]קטן: **אימא כי ליכא בכור קדם הקטן זכה.** דהא לא רבי דליבם פשוט אלא מומת אחד מהם ומיעוט דאשת אחיו שלא היה בעולמו דמשמע דמת בכור ואמר רחמנא ליבם פשוט אבל איכא בכור לא ליבם פשוט: **הוקשה כו'.** שיין ליבם[כא]: **ליהדר אגדול.** אי לא בעי אחר אחיו נחזור עליו לכופו דמלוה עליה דמיא ולא על האחרים אבל כי ליכא בכור לא דמיא מלוה אגדול טפי משאר אחיו: **הולכין אצל אחיו הקטן.** משמע קטן הימנו וגדול משאר אחיו אלמא מהדרינן אגדול דגדול קודם. ומדקתני מחזרין אצל גדול ליכא לאותוני דאיכא למימר מאי גדול בכור דאי לא מלי לשנויי הכי אדמותיב מדתני אביי ליתיב ממתניתין דקתני בפרק החולץ נמי לא רלה מחזרין אצל גדול[כב]: **לא לישקול נחלה.** דהא בכור כתיב: אלא

מסורת הש"ס

ו) [נעיל יח. וש"נ], כ) קדושין עח., ג) נעיל יב., ד) [נעיל יח: שבת סג.], ה) [קדושין יב. וש"נ], ו) [נעיל יח: כ.], ז) ביכה ל. לקמן לט., ח) משום כך שוב אין לה היתר ואפילו בדיעבד נמי וכו' עומדין באיסורן וכיון כו' בל"ל רש"ל, ט) תוס' ל"ל רש"ל, י) [ביבמות רש"ל], כ) [לקמן לט.], כ) [ע"ש תוס' שבת קט: ד"ה ומס].

תורה אור השלם

1. אשה וגר וחלולה לא יקחו ואשה גרושה מאישה לא יקחו כי קדש הוא לאלהיו:

ויקרא כא ז

2. והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת ולא ימחה שמו מישראל: דברים כה ו

3. ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו על שם אחיהם יקראו בנחלתם:

בראשית מח ו

4. כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר ביבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה:

דברים כה ה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואי למ"ד וכו' מתחלה מדרבנן אבל הכא זו וכו' וכי פקע איסור אחות זקוקה ביבום אחותה:

מוסף רש"י

אסור לבטל מצות יבמין. ואי אמרת ליבם האי מתא, דילמא מית אחיך ולא מייבם לאחיך ונפקא מהאי משום אחות אשה מחלילה ומיאיס, הלכך אמרינן ליה לקמא תלץ, ואי נמי מית אחיך הדר האי חולץ וחלץ לה, ומדינא לאמר מלילה דקמא מני אחיך ליבומי, דהשתא מיקיימא מצות יבמין בתרוייהו, אלא גזירה דלמא אתי ליבומי בריאה (לעיל יח.). **יקום על שם אחיו לנחלה.** שיהא המייבם כל נכסי המת ואין אחיו חולקים עמו (רש"י ד"ה).

עין משפט נר מצוה

סז א מיי' פ"ט מהלכות יבום הלכה כ סמג עשין כב טוש"ע אה"ע סימן קכו סעיף ב:

סח ב מיי' פ"א מהלכות אישות הל' ז ופי"ז מהל' איסורי ביאה הל"ז טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ה:

סט ג מיי' פ"ב מהלכות יבום הלכה ו סמג עשין נא טור ש"ע אה"ע סימן קסא סעיף ד:

ע ד מיי' שם פ"ב שם סעיף ז:

עא ה מיי' פ"ב מהלכות נחלות הלכה ז סמג עשין לו טוש"ע אה"ע סימן קכו סעיף ח:

עב ו מיי' פ"ו מהלכות יבום הלכה כ סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קנב סעיף ח:

עג ז מיי' פ"א מהלכות נחלות הלכה ו סמג עשין ג טוש"ע אה"ע רעו סעיף ה:

עד ח מיי' פ"ב מהלכות יבום הלכה ז סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קסא סעיף ד:

תוס' חד מקמאי

לשון: **הא** דתני שילא אפי' שניהם כהנים דוקא בשקדמו וכנסו שאין מוציאין אותן מידן אפילו שניהם כהנים אבל לכתחלה לא שרינן אע"ג דחלוצה דרבנן שלא שרינן לכתחלה ואי קשיא הא דגרסינן בפ' החולץ מת בתוך ל' יום ועמדה ונתקדשה אם אשת כהן אינה חולצת ומסקנא משום דאיכא רבנן דפליגי עליה דרשב"ג דאמר אע"ג דלא שהה ולד מעליא הוא אשת כהן דלא אפשר עבדינן כרבנן משמע דלרש"ג אם אשת כהן היא שמפקינן לה מיניה והא ספק חולצת (הויא) איבא למימר שאני הכא שכבר חלצה וכבר כנסה כהן ומשום הכי לא מפקינן מיניה אע"פ שהוא כהן אבל התם לכתחלה הוא דאמר לא תחלוץ והרי לכהן והא (ב) בשלא אקדמו וכנסו קאי אבל לכתחלה לא (ג) והתם אי שריא לה השתא לכתחלה למיחלץ אף על פי שהוא כנסה בלכתחלה דאיכא מ"ד שאני הכא שאשת מהן בודאי אינה חלוצה אף על פי שאחת מהן בודאי חלוצה ולאו מילתא היא דהא תינח כהן שני שנשא השניה אבל הראשון ספק חלוצה נשא אמאי לא מפקינן מיניה וכי משום דנסב שני שרי לראשון דאי לא נסב שני הראשון ודאי ספק חלוצה נשא אלא ודאי כדפרישית: **תני** אביי קשישא מצוה בגדול ליבם לא רצה ליבם הולכין אצל קטן אלא בבור דקרייה רחמנא למאי הלכתא מה בכור אינו נוטל בראוי בכפוחזק אף יבם אינו נוטל בראוי

(ב) ל"ל והא דהכא בשאקדמו וכנסו קאי סי'.

(ג) אין הלשון מדויקת ואולי ל"ל והתם אי שריא לה השתא לחתלץ אע"פ שכתוב נמסה אחי נ"כ לחתלץ ולכנס אותה לכתחלה ואיכא מ"ד כו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com